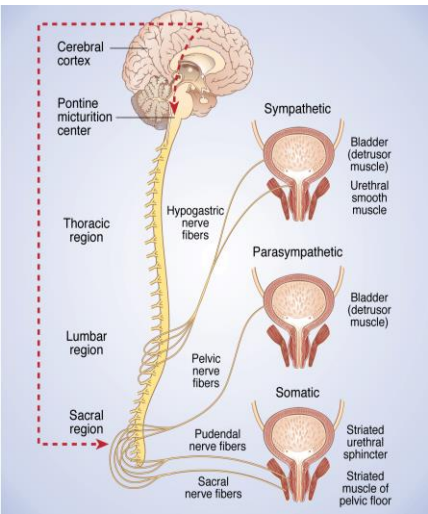

Νευρογενής δυσλειτουργία κατώτερου ουροποιητικού: Αντιμετώπιση

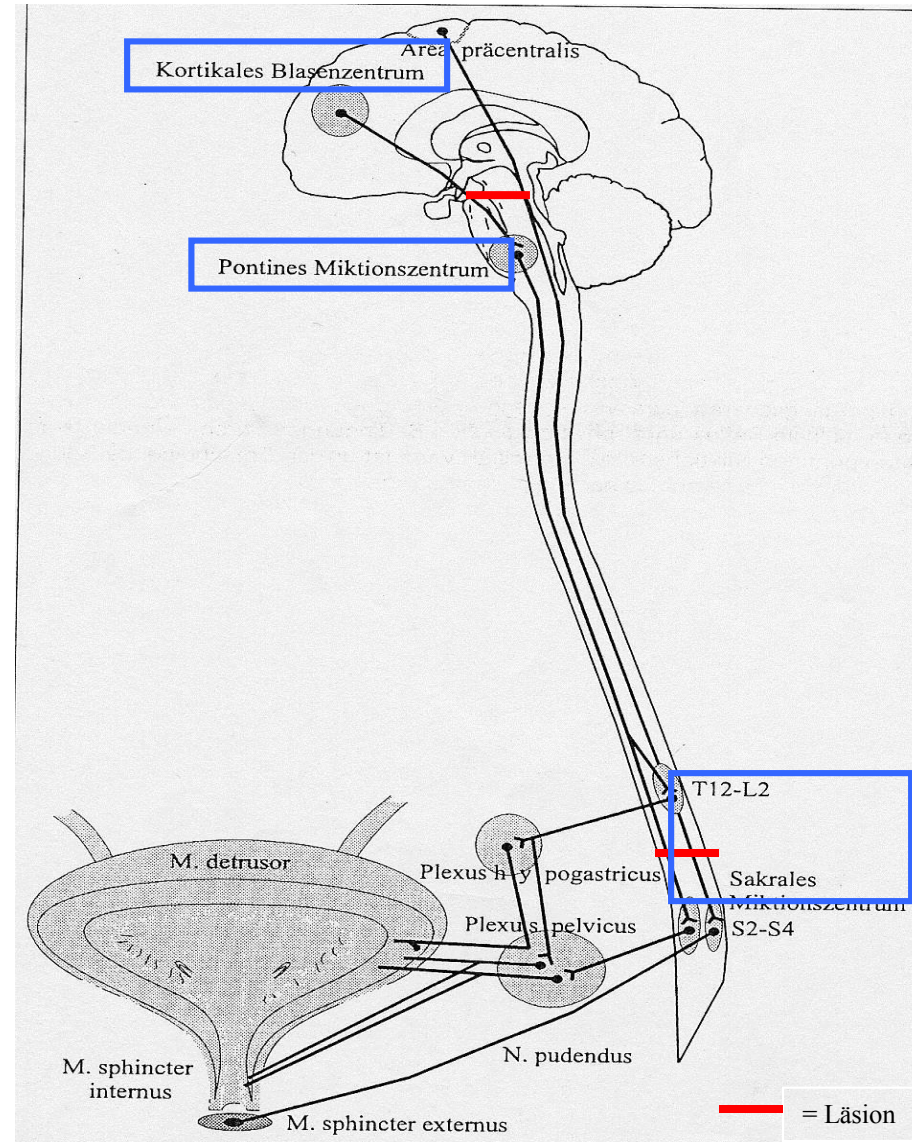

Αθανάσιος Οικονόμου
Ουρολογική Κλινική
Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λάρισας

Τοπογραφία νευρολογικής βλάβης

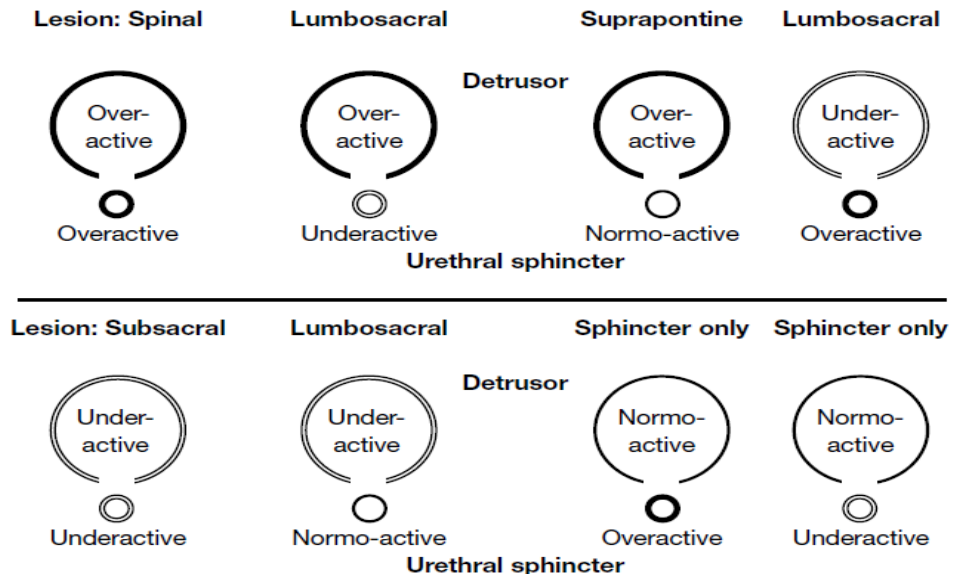
- **Υπεργεφυρικές βλάβες**
 - Βλάβες φλοιού
 - Βλάβες εγκεφαλικού στελέχους
- **Βλάβες Νωτιαίου Μυελού**
 - Υπεριερές βλάβες
- **Ιερές-Υποϊερές βλάβες**
 - Βλάβες Μυελικού Κώνου, Ιππουρίδας
 - Βλάβη περιφερικών νεύρων

Τοπογραφία βλάβης και συμπτωματολογία

- **Υπεργεφυρικές βλάβες**

- Απώλεια εκούσιου ελέγχου
- Νευρογενής υπερλειτουργία εξωστήρα (NYE)
- Επιτακτικότητα, συχνουρία, νυκτουρία, ακράτεια ούρων

Τοπογραφία βλάβης και συμπτωματολογία

- **Υπεριερές βλάβες**

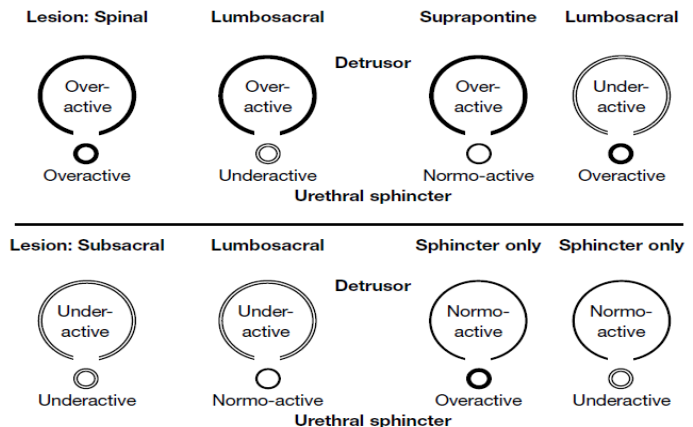
- Υπερλειτουργία εξωστήρα

- Δυσσυνέργεια εξωστήρα-έξω σφιγκτήρα (DESD)

- Αδυναμία έναρξης συστολής

- Αδυναμία διατήρησης (σε χρόνο και ένταση)

συστολής

Τοπογραφία βλάβης και συμπτωματολογία

- **Υποϊερές βλάβες**

Βλάβη παρασυμπαθητικού

- Υποσυστολία ή ασυστολία εξωστήρα-επίσχεση ούρων

Βλάβη συμπαθητικού

- Απώλεια λειτουργίας έσω σφιγκτήρα-ακράτεια ούρων

Βλάβη σωματικού (αιδοιϊκού)

- Απώλεια αισθητικότητας
- Απώλεια ελέγχου έξω σφιγκτήρα και σφιγκτήρα ορθού-ακράτεια ούρων αλλά και κοπράνων

Αντιμετώπιση - Στόχοι

1. Προστασία Ανώτερου Ουροποιητικού
2. Εγκράτεια ή Αντιμετώπιση (διαχείριση) της ακράτειας
3. Αποκατάσταση (τμήματος) λειτουργίας κατώτερου ουροποιητικού
4. Βελτίωση ποιότητας ζωής ασθενών

Διάγνωση

Υπεργεφυρική
εγκεφαλική (γεφυρική)

Νωτιαία υπεριορρή

Νωτιαία ιερή

Υφιορρή

CE/ περιφερική

σταθερή ή προϊούσα

Αρχική εκτίμηση

- Ιστορικό
- Γενική εκτίμηση, καθώς και της φροντίδας
- Ημερολόγιο ούρησης και βαθμολόγηση συμπτωμάτων
- Λειτουργικό επίπεδο, γνωστική κατάσταση, ποιότητα ζωής, επιθυμία για θεραπεία
- Φυσική εξέταση: οσφυοϊερά δερμοτόμια, ακούσιος/εκούσιος τόνος σφιγκτήρα, βολβοσηραγγώδες αντανακλασικό, δεξιότητα χεριών
- Γενική ούρων, καλλιέργεια επί ένδειξης
- Απεικονιστικός έλεγχος και νεφρική λειτουργία
- Ουροροομετρία-Υπολειπόμενο μετά ούρηση

Αποτυχία

επανεκτίμηση / εξειδικευμένη αντιμετώπιση

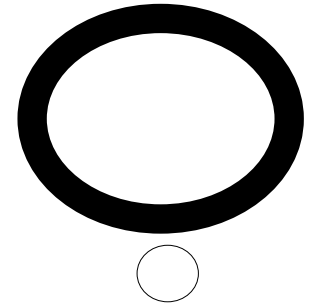
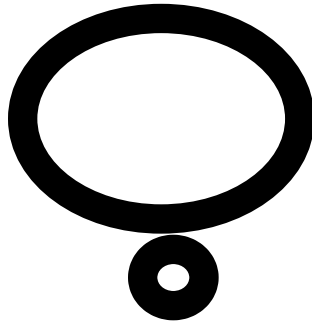
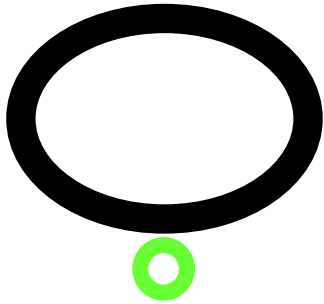
Παρεμβατική ουροδυναμική: ενδείκνυται η βιντεοουροδυναμική
Δυναμική απεικονιστική μελέτη κατώτερου ουροποιητικού

Αρχική αντιμετώπιση

- Πλήρης-συνεχής κένωση ουροδόχου κύστης
- Αποφυγή υπερδιάτασης της κύστης
- Τοποθέτηση μόνιμου καθετήρα
- Υπερηχογραφικός έλεγχος
- Τμηματική διούρηση-αποφυγή νυκτουρίας
- Έναρξη διαλειπόντων καθετηριασμών

Del Popolo, EAU Milan 2013

Αντιμετώπιση νευρογενούς υπερλειτουργίας εξωστήρα (NYE)

Αλλαγή τρόπου ζωής

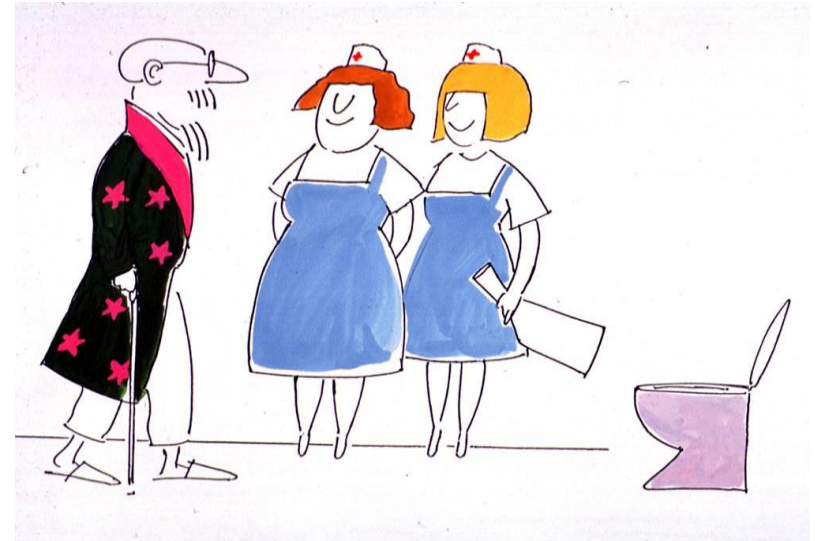
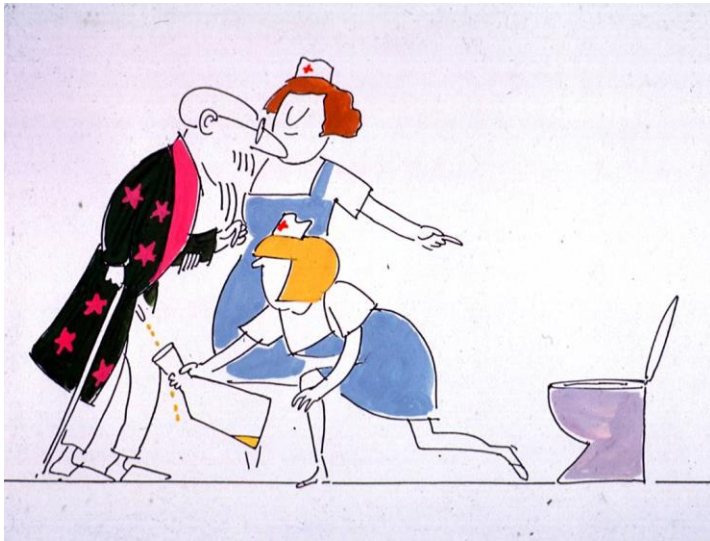
- Ημερήσια πρόσληψη υγρών $\leq 2.5\text{lt}$ ή 30 ml/kg/day
- Αποφυγή κατανάλωσης ουσιών που διεγείρουν τη κύστη (ανθρακούχα ποτά, τεχνητά γλυκαντικά, πικάντικα φαγητά, αλκοόλ, όξινα φρούτα και χυμοί)
- Περιορισμός καφεΐνης $<400\text{mg/day}$ (καφές, τσάι, σοκολάτα)
- Αντιμετώπιση χρόνιας δυσκοιλιότητας
- Απώλεια βάρους

Αλλαγή τρόπου ζωής

- Αντιμετώπιση νυκτουρίας
 - αποφυγή πρόσληψης υγρών 2-3 ώρες προ κατάκλισης
 - ούρηση πριν τη νυκτερινή κατάκλιση
 - αντιμετώπιση περιφερικών οιδημάτων
 - κατάκλιση-ανάρροπη θέση κάτω άκρων κατά τη διάρκεια της ημέρας
 - λήψη διουρητικών νωρίς το απόγευμα

Εκπαίδευση (επανεκπαίδευση) κύστης

- Συμπεριφορική θεραπεία που στοχεύει στην επιτακτικότητα και την επιτακτικού τύπου ακράτεια
- Προγραμματισμένη ούρηση (timed or prompted voiding)

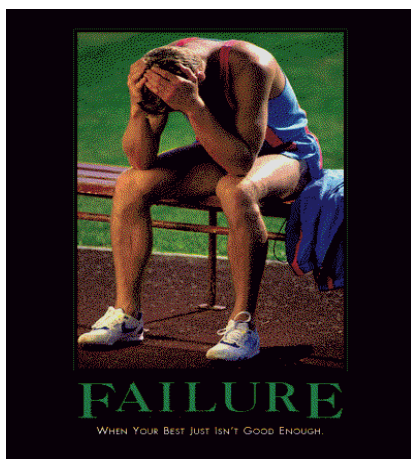
Φαρμακοθεραπεία της ΝΥΕ: τα δεδομένα

Συστάσεις	LE	G R
Για τη ΝΥΕ, η αντιμουςκαρινική αγωγή είναι η προτεινόμενη πρώτη γραμμής φαρμακευτική θεραπεία	1a	A
Εναλλακτικές οδοί χορήγησης (π.χ. διαδερμικά ή ενδοκυστικά) μπορούν να χρησιμοποιηθούν	2	A
Ο συνδυασμός αντιμουςκαρινικών παραγόντων μπορεί να μεγιστοποιήσει το θεραπευτικό αποτέλεσμα στην αντιμετώπιση της ΝΥΕ	3	B

β3-αγωνιστές και νευρογενής κύστη

- mirabegron ιδιοπαθή υπερλειτουργία εξωστήρα
- Υπό εξέλιξη μελέτες σε ασθενείς με νευρογενή υπερλειτουργία εξωστήρα
 - Wöllner, J., *et al.* Initial experience with the treatment of neurogenic detrusor overactivity with a new beta-3 agonist (mirabegron) in patients with spinal cord injury. *Spinal Cord*, 2016.
 - Welk, B., Urodynamic and Clinical Efficacy of Mirabegron for Neurogenic Bladder Patients, Ongoing study: ClinicalTrials.gov Identifier: NCT02044510.

Όταν αποτυγχάνει η θεραπεία α' γραμμής

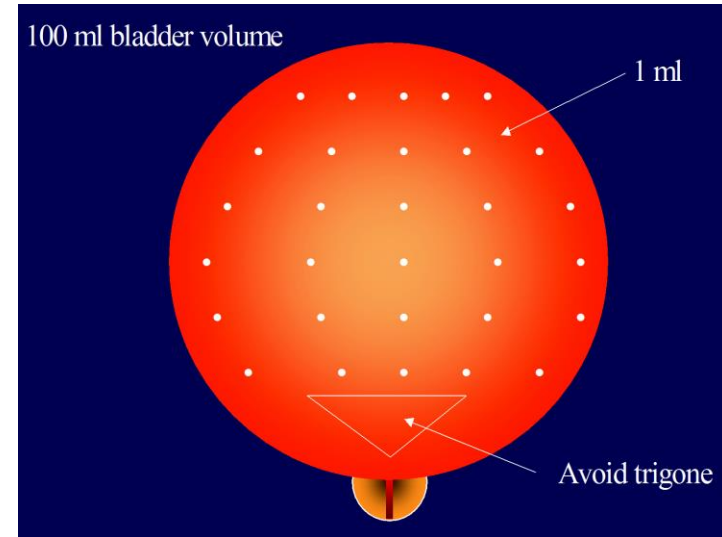
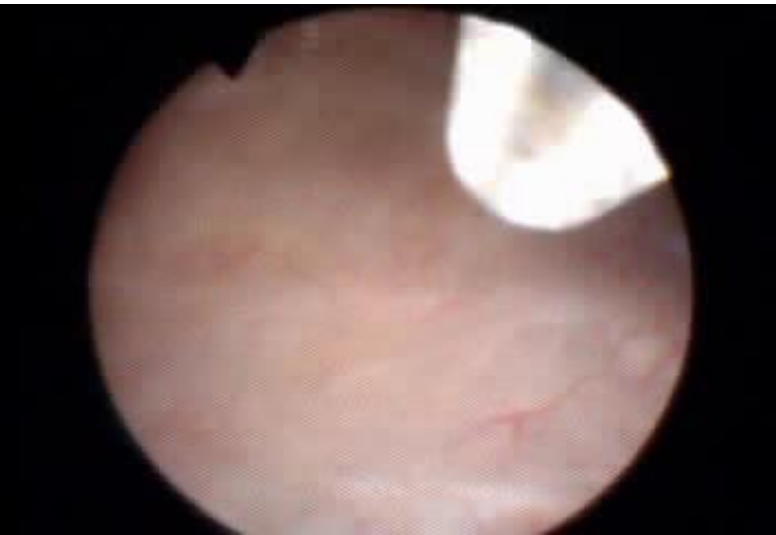

Συστάσεις	LE	GR
Η ενδοεξωστηριακή εφαρμογή της Αλλαντικής Τοξίνης Α στον εξωστήρα αποτελεί την πιο αποτελεσματική θεραπεία ελάχιστης επεμβατικότητας που στοχεύει στην μείωση της ΝΥΕ στην ΠΣ ή στις ΚΝΜ.	1a	A

DIGNITY Study

Με βάση τα αποτελέσματα της μελέτης

- Προτεινόμενη δόση 200 U BoNT A
- 30 ml σε 30 θέσεις
- Εκτός τριγώνου

Ασφάλεια

- Κυρίως αφορούν ασθενείς που δεν έκαναν διαλείποντες καθετηριασμούς προ της χορήγησης ΒοNT Α
 - Μεγαλύτερο ποσοστό UTI και επίσχεσης ούρων σε σύγκριση με το placebo
 - Αυξημένο PVR και μεγαλύτερη ανάγκη για πραγματοποίηση CIC σε σύγκριση με το placebo
 - 300 U > 200 U ΒοNT Α

Αποτελεσματικότητα επαναληπτικών κύκλων BOTOX®

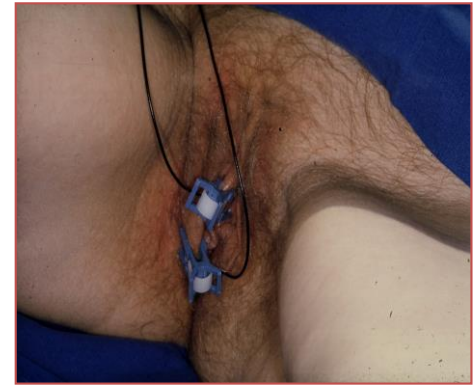
	BOTOX® cycle 1		BOTOX® cycle 2		BOTOX® cycle 3	
	200 U (N=318)	300 U (N=298)	200 U (N=172)	300 U (N=147)	200 U (N=38)	300 U (N=35)
Change from baseline in UI	-22.5	-22.6	-19.6	-23.1	-31.9	-36.8
UI responders						
↓50%	79.1 %	78.8 %	74.5 %	83.1 %	84.6 %	92.9 %
↓100%	37.7 %	41.7 %	34.9 %	42.3 %	50.0 %	46.4 %
MCC (mL)	+153.6	+163.1	+141.2	+162.4	NA	NA
MDP (cm/H ₂ O)	-32.4	-30.1	-35.6	-38.8	NA	NA
IQOL total score	+27.65	+29.17	+27.42	+30.28	+38.01	+30.65
IQOL responders						
↑8 point	70.9 %	76.2 %	76.0 %	70.7 %	92.6 %	70.4 %
↑11 point	65.7 %	74.0 %	74.0 %	69.1 %	88.9 %	66.7 %

Προγνωστικοί παράγοντες αποτυχίας της Αλλαντικής Τοξίνης Α

- Μέγιστη πίεση εξωστήρα (MDP) >110 cm H₂O
- Χωρητικότητα ουροδόχου κύστης <100 ml
- Διατασιμότητα <10 ml/cm H₂O
- Υπερτροφία τοιχώματος κύστης λόγω χρόνιας απόφραξης

Ηλεκτρική νευροτροποποίηση

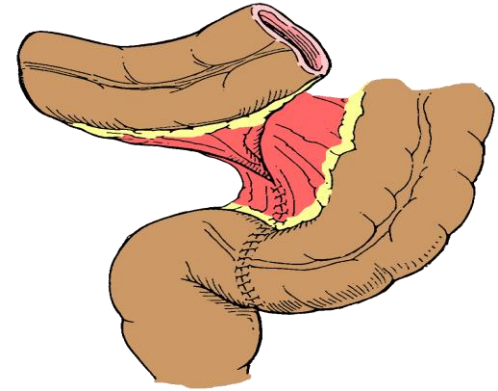
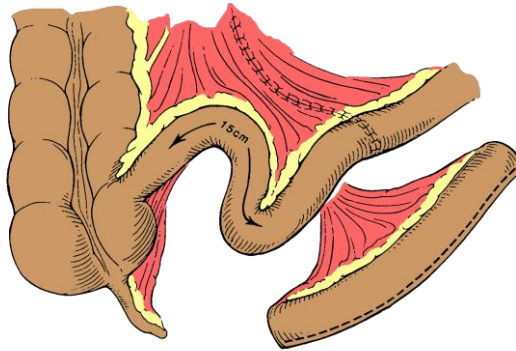
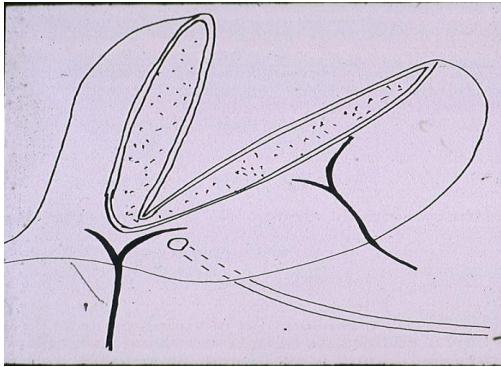
- Μη-επεμβατική
- Επεμβατική

- Ασθενείς με ΣΚΠ-ατελείς κακώσεις NM

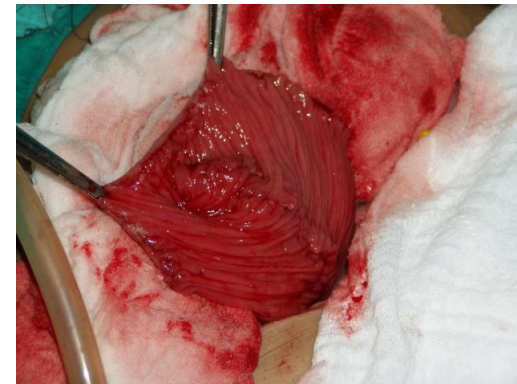
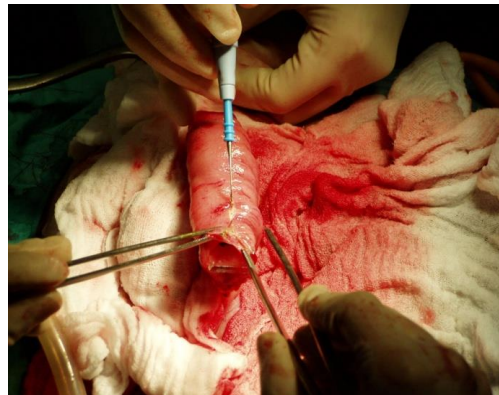
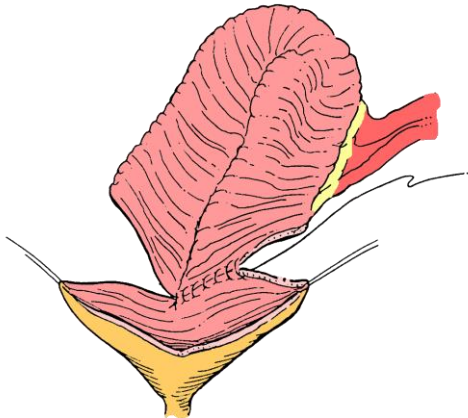

Μεγεθυντική κυστεοπλαστική

70% εγκράτεια

Συστάσεις	LE	GR
Η μεγεθυντική κυστεοπλαστική συστήνεται για τη θεραπεία της ανθεκτικής ΝΥΕ. Η εκτομή του εξωστήρα μυ είναι μια αποδεκτή εναλλακτική επιλογή σε προσεκτικά επιλεγμένες περιπτώσεις	3	A

Μεγεθυντική κυστεοπλαστική

Δυσλειτουργική ούρηση

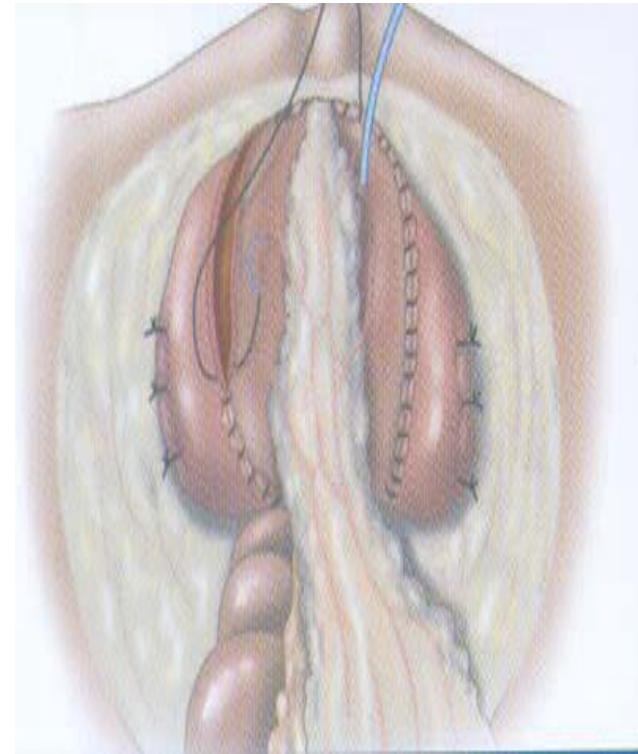
Ανάγκη για CISC (15% - 85%)

Υποτροπιάζουσες ουρολοιμώξεις (30%)

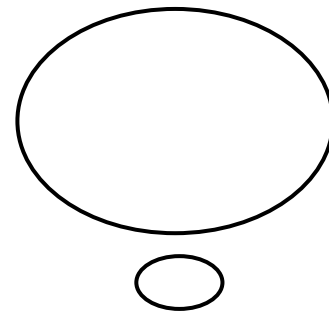
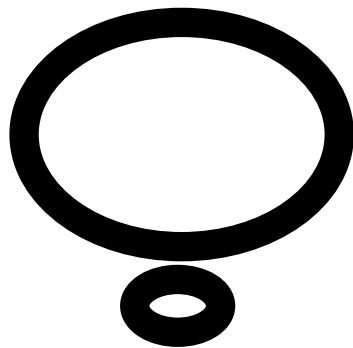
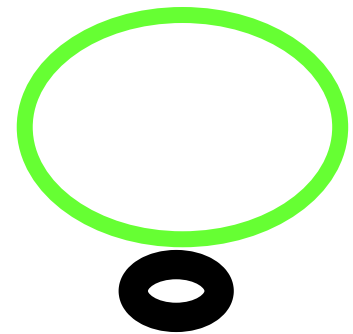
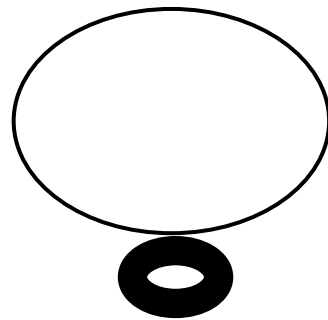
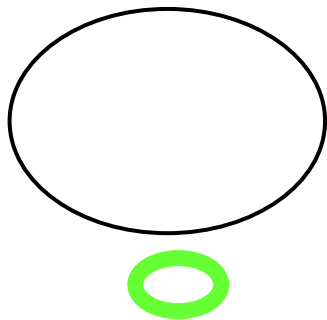
Παραγωγή βλέννας

Μεταβολικές διαταραχές

Δια βίου παρακολούθηση

Αντιμετώπιση διαταραχών κένωσης

Συντηρητική Θεραπεία

- Υποβοηθούμενη ούρηση
 - Πρόκληση αντανακλαστικής ούρησης
 - Συμπύεση κοιλιακών τοιχωμάτων
 - Ούρηση με κοιλιακή σύσπαση
- **Δεν συστήνονται!**
 - Χαμηλές περιφερικές αντιστάσεις
 - Καλή εκπαίδευση-συστηματική στενή παρακολούθηση-UDS έλεγχος

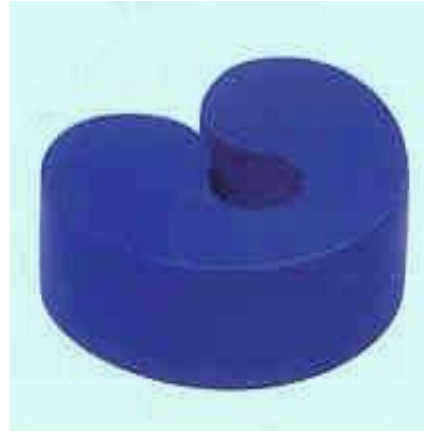
Φαρμακοθεραπεία: τα δεδομένα

Συστάσεις	LE	GR
Για να μειωθούν οι περιφερικές αντιστάσεις μπορεί να χορηγηθούν α-αδρενεργικοί αποκλειστές	1b	A
Για τον υποσυστολικό εξωστήρα, τα παρασυμπαθητικομιμητικά δεν πρέπει να χορηγούνται.	1a	A

Διαλείποντες καθετηριασμοί

Διαλείποντες καθετηριασμοί σε ασθενείς με τετραπληγία

Περί καθετηριασμών: οδηγίες

Συστάσεις	LE	GR
Ο διαλείπων καθετηριασμός - αν είναι εφικτό άσηπτη τεχνική – πρέπει να χρησιμοποιείται ως μέθοδος εκλογής για ασθενείς που αδυνατούν να αδειάσουν την κύστη τους.	3	A
Οι ασθενείς θα πρέπει να εκπαιδεύονται αναφορικά με την τεχνική και τους κινδύνους των διαλειπόντων καθετηριασμών.	3	A
Το μέγεθος του καθετήρα πρέπει να είναι 12-16Fr.	4	B
Όταν είναι εφικτό ο μόνιμος διουρηθρικός και υπερηβικός καθετηριασμός θα πρέπει να αποφεύγονται.	3	A

- Η ιδανική συχνότητα είναι 4-6 ημερησίως (Gr B)
- Ο όγκος πλήρωσης της κύστης ανά καθετηριασμό δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 400-500ml (Gr B)
- Ο μόνιμος ουρηθρικός ή υπερηβικός καθετήρας θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και να αλλάζονται συχνά. (Gr A)
- Προτιμούνται οι καθετήρες σιλικόνης (αλλαγή κάθε 2-4εβδ)

Ασυμπτωματική βακτηριουρία

Συστάσεις	LE	GR
Η ασυμπτωματική βακτηριουρία σε ασθενείς με νευροουρολογικές διαταραχές δεν θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο ελέγχου ή θεραπείας.	4	A

EAU Guidelines 2016

Treatment of asymptomatic bacteriuria results in significantly more resistant bacterial strains without improving the outcome

Goetz LL, et al. Spinal Cord, 2013

Ασυμπτωματική μικροβιουρία

- μία μόνο εξαίρεση: σε ασθενείς με ΣΚΠ που ίσως χρειαστεί να λάβουν **αγωγή με ανοσοκατασταλτικά**
- αντιβιοτική αγωγή μπορεί να δοθεί ταυτόχρονα με τη θεραπεία με κορτικοστεροειδή

Κλινική διάγνωση ουρολοίμωξης σε ασθενείς με νευρογενή κύστη

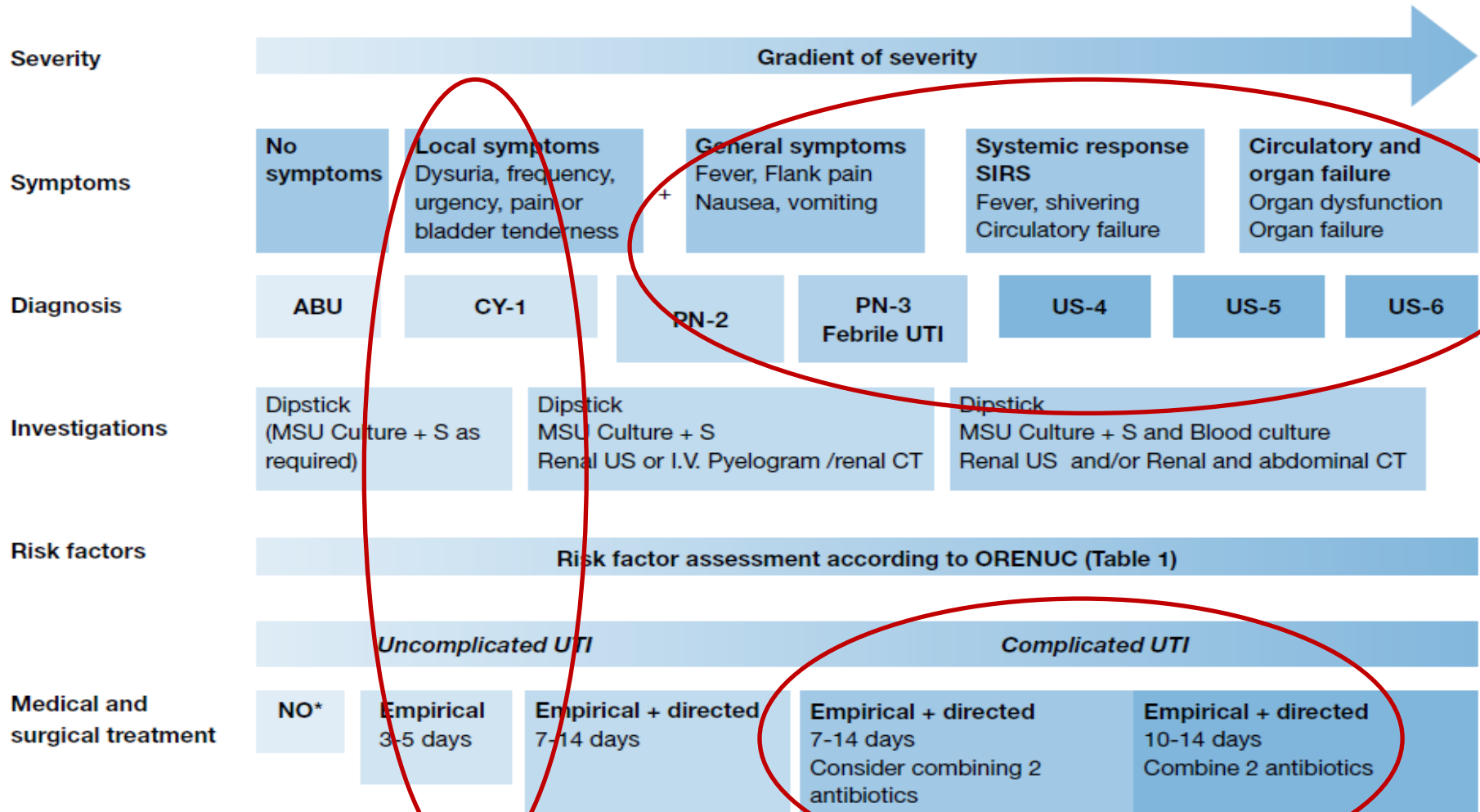
- Ενδεικτικά σημεία και συμπτώματα:
 - Πυρετός
 - δυσφορία ή άλγος στην υπερηβική ή νεφρική χώρα
 - ακράτεια ούρων ή επιδείνωση αυτής
 - θολά ούρα με κακοσμία
 - αυξημένη σπαστικότητα
 - αυτόνομη υπεραντανακλαστικότητα
 - καχεξία και ληθαργική κατάσταση

Θεραπεία ουρολοιμώξεων

- Οι ουρολοιμώξεις σε ασθενείς με νευροουρολογικές διαταραχές είναι εξ ορισμού επιπλεγμένες
- Πρέπει να λαμβάνεται κ/α ούρων πριν την έναρξη αντιβιοτικής αγωγής
- Αντιβιοτική αγωγή με βάση το αποτέλεσμα της κ/α ούρων και του αντιβιογράμματος
- single-dose θεραπεία δεν ενδείκνυται
- Δεν υπάρχει συμφωνία στη βιβλιογραφία για τη διάρκεια της αντιβιοτικής αγωγής, που εξαρτάται
 - από τη σοβαρότητα της ουρολοίμωξης
 - αν εμπλέκονται οι νεφροί και ο προστάτης

Θεραπεία ουρολοιμώξεων

Figure 1: Synoptic view of the classification of UTI as proposed by the EAU Section of Infection in Urology (ESIU) [23] and including the basic principles of diagnosis and treatment

Θεραπεία ουρολοιμώξεων

Table 7: Antimicrobial treatment options for empirical therapy

Antibiotics recommended for initial empirical treatment, if local resistance pattern is still < 20%
Fluoroquinolone
Aminopenicillin plus a BLI
Cephalosporin (Groups 3a)
Aminoglycoside
Antibiotics recommended for empirical treatment in case of initial failure, or for severe cases
Fluoroquinolone (if not used for initial therapy)
Piperacillin plus BLI
Cephalosporin (Group 3b)
Carbapenem
Antibiotics not recommended for empirical treatment
Aminopenicillins, e.g. amoxicillin, ampicillin
Trimethoprim-sulphamethoxazole (only if susceptibility of pathogen is known)
Fosfomicin trometamol

BLI = β -lactam inhibitor

Η επιλογή της αντιβιοτικής θεραπείας πρέπει να βασίζεται στο αποτέλεσμα του αντιβιογράμματος

Θεραπεία UTI σε ασθενείς με νευρογενή κύστη-Χημειοπροφύλαξη σε νευρογενή κύστη

Συστάσεις	LE	GR
Η μακροχρόνια χρήση αντιβιοτικών για υποτροπιάζουσες ουρολοιμώξεις θα πρέπει να αποφεύγεται.	2a	B
Η θεραπεία των νευρο-ουρολογικών συμπτωμάτων σε ασθενείς με υποτροπιάζουσες ουρολοιμώξεις θα πρέπει να είναι η βέλτιστη και τα ξένα σώματα (π.χ. λίθοι, μόνιμοι καθετήρες) θα πρέπει να αφαιρούνται από την ουροφόρο οδό.	3	A
Σε ασθενείς με νευροουρολογικές διαταραχές, η προφύλαξη των ουρολοιμώξεων θα πρέπει να εξατομικεύεται μιας και δεν υπάρχει κάποιο βέλτιστο προφυλακτικό μέτρο.	4	C

Prevention of urinary tract infection in spinal cord-injured patients: safety and efficacy of a weekly oral cyclic antibiotic (WOCA) programme with a 2 year follow-up—an observational prospective study

Jérôme Salomon¹, Pierre Denys², Corinne Merle¹, Emmanuel Chartier-Kastler², Christian Perronne¹, Jean-Louis Gaillard³ and Louis Bernard^{1*}

Antibiotic cycling choice

According to allergy and antimicrobial susceptibility
 2 antibiotics (A, B): a heavy dose once weekly
 Week A: antibiotic A
 Week B: antibiotic B
 Trimethoprim/sulfamethoxazole (TMP) 320–1600 mg or
 Cefixime (CFX) 400 mg or
 Fosfomycin trometamol (FSF) 6000 mg or
 Nitrofurantoin (NIT) 300 mg or
 Amoxicillin (AMX) 3000 mg
 Gram-negative bacteria: TMP or CFX or NIT or FSF
 Gram-positive bacteria: FSF or AMX

Table 1. Evolution of UTI, antibiotic consumption and bacteriological results under the WOCA programme

Variables	Before WOCA	Under WOCA	<i>P</i>
Urinary tract infection			
symptomatic UTI/patient-year	9.4	1.8	0.0002
including:			
febrile UTI/patient-year:	0.74	0.31	0.04
orchitis	7	0	
pyelonephritis	150	13	
prostatitis	40	6	
Hospitalization and antibiotic consumption			
hospitalizations/patient-year	0.23	0.09	0.0012
total hospital days/patient-year	3.97	1.18	<0.0001
total days of curative antibiotic/patient-year	111	14	<0.0001
total duration of antibiotic (including preventive and curative therapy)	111	68	0.04
broad-spectrum antibiotic	77.7%	12.1%	<0.0001
Bacterial evolution			
percentage of positive urine sample cultures ^a	98.4%	31.8%	<0.0001
MDR colonized patients ^b	6/38	2/38	NS

Νευρογενής ανεπάρκεια σφιγκτήρα

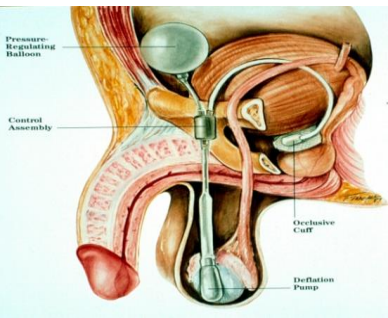
- α- και β-αδρενεργικοί αγωνιστές, Οιστρογόνα, Τρικυκλικά αντικαταθλιπτικά, Δουλοξετίνη
- Λίγες, μη καλά σχεδιασμένες μελέτες
- *Βελτίωση σε επιλεγμένα περιστατικά με ήπια-μέτρια ακράτεια*

Συστάσεις	LE	GR
Σε νευρογενή ακράτεια προσπάθειας δεν πρέπει να χορηγείται φαρμακευτική αγωγή	4	A

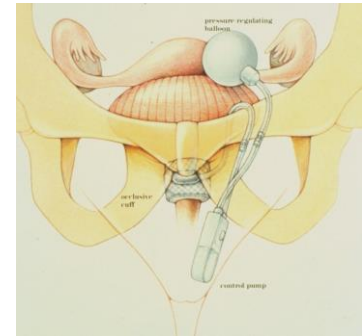
Νευρογενής ανεπάρκεια σφιγκτήρα

- Διογκωτικά υλικά
- Υποαυχενικό sling / σύγκλειση αυχένα
- Υποουρηθρική ταινία
- Τεχνητός σφιγκτήρας

Συστάσεις	LE	GR
Σε γυναίκες ασθενείς με νευρογενή ακράτεια κατά τη προσπάθεια που είναι ικανές να αυτοκαθετηριαστούν, συστήνεται η τοποθέτηση ενός αυτόλογου ουρηθρικού sling	4	B
Σε άνδρες ασθενείς με νευρογενή ακράτεια κατά τη προσπάθεια, συστήνεται η τοποθέτηση τεχνητού σφιγκτήρα	3	A

EAU Guidelines 2016

Συμπεράσματα

- Η θεραπεία πρέπει να προσαρμόζεται στις ανάγκες και δυνατότητες των ασθενών
- Διαλείποντες καθετηριασμοί
- Αυξανόμενα δεδομένα για τα αντιμουςκαρινικά αλλά ο αριθμός των ελεγχόμενων μελετών κυρίως με τα νεώτερα φάρμακα υστερεί
- Η αλλαντική τοξίνη είναι επίσημα πλέον η θεραπεία β' γραμμής
- Μεγεθυντική κυστεοπλαστική ως τελική λύση
- Τεχνητός σφιγκτήρας θεραπεία εκλογής